

Hoofdstuk 13: “Jezus kwam toen Jeruzalem viel”

Volgens een groeiend aantal christenen ligt de wederkomst van Christus al achter ons. Op grond van Mattheüs 24 menen zij, dat die in het jaar 70 heeft plaatsgevonden.

De Heiland kondigde aan, dat er op de tempelberg en in de stad Jeruzalem “geen enkele steen op de andere gelaten zou worden” (Matth. 24:2). Waarop Zijn discipelen vroegen: “Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn, en wat is het teken van Uw komst en van de voleinding van de eeuw?” (Matth. 24:3). De Here gaf daarna antwoord op de vraag, wanneer Jeruzalem zou worden verwoest en er in de stad geen steen op de andere zou worden gelaten. Over het teken dat aangaf dat Zijn komst en de voleinding van de eeuw nabij waren, zei Hij: “Wanneer u dan de gruwel van de verwoesting... zult zien staan... laten *dan* zij die in Judéa zijn, vluchten... Want er zal *dan* een grote verdrukking zijn...” (Matth. 24:15 e.v.). Zijn wederkomst zou onmiddellijk ná die grote verdrukking plaatsvinden. Hij zei immers: “*Terstond nu na* de verdrukking van die dagen zal de zon verduisterd worden, en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren zullen van de hemel vallen en de krachten van de hemelen zullen wankelen. En *dan* zal het teken van de Zoon des mensen verschijnen in de hemel, en *dan* zullen alle stammen van het land weeklagen en zij zullen *de Zoon des mensen zien komen op de wolken...*” (Matth.24:29-30).

Volgens het preterisme heeft de komst van de Here “terstond na” het beleg van Jeruzalem plaatsgevonden. Zij beschouwen de jaren van de Joodse oorlog (66-70) als de “grote verdrukking” waarvoor de Heiland had gewaarschuwd. In die tijd kwamen er volgens de geschiedschrijver Flavius Josephus bijna één miljoen Joden om. De Romeinen maakten bovendien een einde aan de door God ingestelde eredienst in de tempel. De belegering van Jeruzalem was daardoor een “grote verdrukking als er niet is geweest van het begin van de wereld af tot dan toe, en ook geenszins meer zal komen” (Matth. 24:21). De komst van de Messias “op de wolken” was een komst ten oordeel.

Vragen

Deze interpretatie van Matth. 24 roept natuurlijk vragen op. De meest voor de hand liggende zijn de volgende:

1. Was het evangelie van het koninkrijk in het jaar 70 al over het hele aardrijk gepredikt, tot een getuigenis voor alle volken? (Matth. 24:14).
2. Heeft de gruwel van de verwoesting tijdens het beleg van Jeruzalem al in de heilige plaats gestaan? (Matth. 24:15).
3. Zijn de discipelen naar de bergen gevlucht, vóórdát de grote verdrukking begon? (Matth. 24:16-20).

4. Werden zon en maan toen verduisterd, en zijn de sterren van de hemel gevallen? Hebben de krachten van de hemelen toen gewankeld? (Matth. 24:29).
5. Is het teken van de Zoon des mensen al verschenen? (Matth. 24:30).
6. Hebben alle stammen van het land geweeklaagd? (Matth. 24:30)
7. Heeft de bevolking van Judéa de Zoon des mensen zien komen op de wolken van de hemel, met kracht en grote heerlijkheid? (Matth. 24:30)
8. Zijn Gods uitverkorenen in het jaar 70 bijeen verzameld uit de vier windstreken? (Matth. 24:31)

Al deze vragen worden door sommige christenen bevestigend beantwoord. Hun antwoorden komen op het volgende neer.

“Alle volken waren in het jaar 70 al bereikt”

De apostel Paulus schreef, dat het evangelie tijdens zijn leven al verkondigd was “in de hele wereld” en was gepredikt aan “alle volken”. Hij zei:

“Hem nu die machtig is u te bevestigen... naar mijn evangelie en... [de] verborgenheid... die... tot geloofsgehoorzaamheid *aan alle volken is bekend gemaakt*, [de] alleen wijze God... Hem zij de heerlijkheid...! (Rom. 16:25-27)

“Uw geloof wordt rondverteld *in de hele wereld*” (Rom. 1:8)

“U... heeft Hij echter nu verzoend... [aangezien] u... zich niet laat afbrengen van de hoop van het evangelie dat u gehoord hebt, *dat gepredikt is in [de] hele schepping die onder de hemel is...*” (Kol. 1:21,23)

“Daarvan hebt u tevoren gehoord door het woord van de waarheid van het evangelie dat tot u gekomen is, zoals het ook *in de hele wereld vrucht draagt en groeit...*” (Kol. 1:5-6)

“*In elke plaats* is uw geloof jegens God uitgegaan” (1 Thess. 1:8)

Blijkbaar moeten we onder “de hele wereld”, “de ganse schepping”, of “alle volken” verstaan: de landen en volken rond de Middellandse Zee, het gebied dat in de Oudheid werd aangeduid als “de bewoonde wereld” (Gr. *oikoumene*, vgl. Luk. 2:1). Toen Paulus zijn brieven schreef, had het evangelie in heel dat gebied al geklonken. Het “evangelie van het koninkrijk” was in de jaren 30 tot 65 gepredikt tot een getuigenis voor alle volken (Matth. 24:14). Daarna kwam, in het jaar 70, het einde. De eeuw van de wet werd afgesloten en de eeuw van het nieuwe verbond (Hebr. 8:13) brak aan.

“De verwoestende gruwel heeft al in Jeruzalem gestaan”

Volgens sommige christenen heeft de “gruwel van de verwoesting” al in Jeruzalem gestaan, waarna er in die stad geen steen op de andere is gelaten. Op de vraag wat die gruwel inhield worden er echter uiteenlopende antwoorden gegeven. Een gangbare uitleg zegt: “Gruwel der verwoesting” is beeldspraak voor “het opslaan van legerkampen op gewijde grond”. De evangeliëschrijver Lukas heeft de woorden van de Here Jezus namelijk anders weergegeven dan Mattheüs. Bij Mattheüs lezen we:

“Wanneer u dan *de gruwel van de verwoesting... zult zien staan* in [de] heilige plaats, laten dan zij die in Judéa zijn, vluchten naar de bergen” (Matth. 24:15-16)

Maar bij Lukas luidt dit vers:

“Wanneer u nu *Jeruzalem door legerkampen omsingeld ziet*, weet dan dat haar verwoesting nabij gekomen is. Laten dan zij die in Judéa zijn, vluchten naar de bergen” (Luk. 21:20-21).

“Jeruzalem door legerkampen omsingeld zien” is blijkbaar een synoniem van “de gruwel der verwoesting zien staan in de heilige plaats”. Indien deze uitleg juist is, dan bedoelde Mattheüs met “de heilige plaats” (Matth. 24:15) niet de tempel, maar de stad. Heel Jeruzalem was immers “heilig” (Matth. 4:5, Dan. 9:24). Het Nederlandse woord “omsingeld” wekt de indruk dat er een vijandelijk leger bij Jeruzalem zou arriveren, maar Lukas gebruikte een Grieks woord, dat “omringd” betekent. Zodra er in Judea voorbereidingen voor de oorlog werden getroffen, moesten de discipelen vluchten. De genoemde “legerkampen” bij de stad waren misschien kampen van Joodse vrijheidsstrijders.

Volgens een wat minder gangbare uitleg heeft de uitdrukking “gruwel der verwoesting” betrekking op het feit, dat de Zeloten het tempelcomplex als fort gebruikten. Voor dat doel brachten ze oorlogstuig in het huis van God, een “verwoestende gruwel waar het niet behoort” (Mar. 13:14). Ook namen ze de voorraden voor de priesters en de eredienst in beslag, die in de tempel waren opgeslagen.

Volgens een derde uitleg werd de gruwel opgericht toen de Romeinse troepen van Cestius Gallus de stad naderden, en hun vaandels bij Jeruzalem oprichtten – adelaars waaraan de soldaten offers brachten en die door de Joden werden beschouwd als afgodsbeelden. Om onduidelijke redenen trokken de Romeinen zich in het jaar 66 plotseling terug. De Joden die voor onafhankelijkheid wilden strijden maakten toen van de gelegenheid gebruik om zich *en masse* naar Jeruzalem te begeven. Maar de discipelen van de Here Jezus vluchtten de stad uit. Vanwege het onverwachte vertrek van de vijand kregen zij gelegenheid om te ontsnappen, en zij herinnerden zich de waarschuwing van hun Meester.

“De discipelen zijn bijtijds gevlucht”

Volgens Eusebius en Epiphanius, geschiedschrijvers uit de Oudheid, werden de christenen in Judéa door een engel aan de woorden van hun Meester herinnerd, waarna ze de wijk namen naar de stad Pella, in het huidige Jordanië⁵⁷. Zo ontkwamen ze aan de ellende van de Joodse oorlog. De vlucht naar Pella wordt door vele christenen beschouwd als een vervulling van de profetie in Matth. 24:16-22, Mar. 13:14-20 en Luk. 21:20-23.

“De krachten van de hemelen hebben al gewankeld”

Over een “verduistering van zon en maan” en over het “vallen van de sterren” (Matth. 24:29) wordt gesproken in het Oude Testament.

De profeet Jesaja heeft voorzien dat de stad Babel “weldra” zou worden verwoest door de Meden (Jes. 13:1,17-22). In dat verband schreef hij: “De sterren en de sterrenbeelden des hemels doen hun licht niet stralen, de zon is bij haar opgang verduisterd en de maan laat haar licht niet schijnen” (Jes. 13:10).

Jesaja kondigde ook een ontzagwekkend gericht aan, dat in het land Edom zou plaatsvinden. Over dat oordeel merkte hij op: “Al het heer des hemels vergaat en als een boekrol worden de hemelen samengerold; al hun heer valt af...” (Jes. 34:4).

Volgens Ezechiël zou er spoedig een einde komen aan de macht van de koning van Egypte. Over die machthebber zei de HERE: “Wanneer Ik u [Faraó] uitblus, befloers Ik de hemel en verduister Ik de sterren, de zon overdek Ik met wolken, en de maan doet haar licht niet schijnen. Al de stralende lichten aan de hemel verduister Ik om uwentwil: duisternis breng Ik over uw land” (Ezech. 32:7-8). Egypte zou worden overwonnen door de koning van Babel (Ezech. 32:11 e.v.).

Over een toekomstige koning zei de ziener Daniël: “Zijn grootheid reikte tot aan het heer des hemels, en hij deed er van het heer, namelijk van de sterren, ter aarde vallen, en vertrapte ze” (Dan. 8:10). De Syrische koning Antiochus IV Epiphanes zou de Joden met geweld helleniseren en de tempel in Jeruzalem ontwijden.

“Zon en maan”, “het heer des hemels” of “de sterren” is in de profetische taal van de Bijbel soms beeldspraak voor gezagsdragers. In de droom van Jozef (Gen. 37:8-10) werden zijn vader Jakob, zijn moeder Rachel en zijn elf broers vertegenwoordigd door de zon, de maan en elf sterren. Een “verduistering” van zon, maan en sterren, of een

⁵⁷ De historische betrouwbaarheid van deze overlevering is verdedigd door P.H.R. van Houwelingen (2003) *Fleeing Forward: The Departure of Christians from Jerusalem to Pella*. Westminster Theological Journal 65:181-200.

“val” van de sterren van de hemel, betekende dat de koning van Babel en zijn provinciebestuurders (Jes. 13:10), de Farao en zijn rijksgroten (Ezech. 32:6-8), en de leiders van het land Edom (Jes. 34:3-5) spoedig hun macht zouden verliezen. Dat Antiochus IV Epiphanes “van het heer, van de sterren, ter aarde deed vallen en ze vertrapte” (Dan. 8:10) betekende, dat hij vele priesters tot afval van het verbond zou weten te bewegen.

De verduistering van zon en maan, en het vallen van de sterren in Mattheüs 24:29 heeft (volgens sommige uitleggers) dus betrekking op de verwoesting van Jeruzalem, waarbij de leiders van Israël hun macht verloren en hun land in vlammen opging. Zon en maan zijn symbolen van de regerende viervorst en de hogepriester, en met vallende sterren worden priesters en rabbijnen bedoeld, door wiens toekomstverwachting een streep werd gehaald.

“Het teken van de Zoon des mensen is in het jaar 70 verschenen”

Meestal wordt Matth.24:30 gelezen alsof er stond: “Dan zal de Mensenzoon aan de sterrenhemel zichtbaar worden”. Het is echter de vraag, of de Here Jezus dit heeft gezegd. Volgens de oorspronkelijke Griekse tekst zei Hij: “Dan zal verschijnen het teken van de Zoon des mensen in de hemel”. “In de hemel” was een bepaling bij “de Zoon des mensen”, en niet bij het werkwoord “verschijnen”. De Messias, die zich in de hemel bevond, zou op zeker moment een teken geven. Uit de volgende zin in het betoog van de Here blijkt wat dit teken was: “Dan zullen alle stammen van het land weeklagen”. De weeklacht van de stammen was het bedoelde teken. In het jaar 70 hebben die stammen beslist geweeklaagd! Tot op de dag van vandaag is de dag waarop de tempel werd verwoest (de negende dag van de maand Av) de droevigste dag van de Joodse kalender en een dag van nationale rouw.

“De stammen hebben geweeklaagd en de Zoon zien komen”

In de wet en de profeten heeft “komen op de wolken” betrekking op het komen van God om Zijn vijanden te oordelen en Zijn uitverkorenen te verlossen. Toen de Israëlieten tijdens hun woestijnreis mopperden, verscheen de heerlijkheid des HEREN in een wolk (Exod. 16:10, Num. 11:25). Op de Sinai daalde de HERE neer in een donkere wolk. Hij sprak vanuit die wolk tot Mozes (Exod. 19:9, 34:5). De HERE verscheen ook dikwijls in een wolk boven het verzoendeksel, in de tabernakel (Lev. 16:2).

In antwoord op de smeekbeden van David kwam God hem te hulp:

“Hij neigde de hemel en daalde neder, *donkerheid was onder Zijn voeten*.
Hij reed op een cherub en vloog en zweefde op de vleugels van de wind.
Hij stelde het duister tot Zijn omhulsel, tot Zijn beschutting rondom zich,

Duistere wateren, wolkengevaarten” (Psa. 18:10-12)

De profeet Jesaja schreef:

“Zie, de HERE rijdt op een snelle wolk en komt naar Egypte; dan beven de afgoden van Egypte voor Hem en het hart van Egypte versmelt in zijn binnenste” (Jes. 19:1).

Natuurlijk zouden de Egyptenaren de HERE niet werkelijk op een wolk zien rijden. Maar hun land zou door droogte worden getroffen en in verwarring geraken, vanwege “de dreigende hand van de HERE der heerscharen” (Jes. 19:2-15).

Nahum voorzegde dat de Assyrische stad Ninevé zou worden verwoest door de Almachtige. De profeet schreef: “In wervelwind en storm is Zijn weg, wolken zijn het stof Zijner voeten... De bergen beven voor Hem en de heuvelen versmelten... Wie kan standhouden voor Zijn gramschap? Wie staande blijven voor Zijn brandende toorn?” (Nahum 1:3,5-6)

Volgens vele christenen hebben de “stammen van het land” de Here op dezelfde manier zien komen als de Egyptenaren Hem zagen “rijden op een snelle wolk”, of de Assyriërs Hem zagen naderen in een “wervelwind”, met “wolken” onder Zijn voeten. Ze werden getroffen door de toorn van God.

“De uitverkorenen zijn al ingezameld”

Na de “grote verdrukking” zou de Zoon des mensen “Zijn engelen uitzenden met luid bazuingeschal” om Zijn uitverkorenen bijeen te verzamelen uit de vier windstreken (Matth. 24:31).

Volgens het preterisme heeft de apostel Paulus over dezelfde bazuin gesproken:

“...de Heer zelf zal met een bevelend roepen, met [de] stem van een aartsengel en met [de] bazuin van God neerdalen van [de] hemel; en de doden in Christus zullen eerst opstaan; daarna zullen wij, de levenden die overblijven, samen met hen in wolken worden opgenomen de Heer tegemoet in [de] lucht; en zó zullen wij altijd met [de] Heer zijn” (1 Thess. 4:16-17)

“...wij zullen allen veranderd worden, in een ondeelbaar [ogenblik], in een oogwenk, bij de laatste bazuin; want de bazuin zal klinken, en de doden zullen onvergankelijk worden opgewekt en wij zullen veranderd worden. Want dit vergankelijke moet onvergankelijkheid aandoen en dit sterfelijke onsterfelijke aandoen” (1 Kor. 15:51-53)

Het preterisme onderwijst, dat de tijdgenoten van Paulus dit alles hebben meegemaakt. De apostel schreef immers: *“Wij zullen niet allen ontslapen, maar wij zullen allen veranderd worden... Wij, de levenden die overblijven, zullen samen met hen in wolken worden opgenomen”*. Paulus verwachtte, dat de Here nog tijdens zijn leven zou terugkomen. Toen de Here in het jaar 70 “op de wolken” kwam, heeft Hij de gestorven gelovigen opgewekt (Paulus inclusief) en gelovigen die nog in leven waren bekleed met onsterfelijkheid. Zó heeft Hij “Zijn uitverkorenen bijeen verzameld”. Ze zijn nu in de hemel, waar ze in de heerlijkheid van de Messias mogen delen. Wij kunnen hen niet zien, want de hemelse werkelijkheid onttrekt zich aan ons oog. Maar op grond van Gods woord mogen we weten dat de uitverkorenen in de eerste eeuw zijn ingezameld. Aldus de visie van een groeiend aantal christenen.

Samenvatting

We zouden hun opvattingen over de wederkomst als volgt kunnen samenvatten:

1. Volgens de Bijbel waren alle volken in het jaar 62 al met het evangelie bereikt. Het einde dat de Here Jezus aankondigde (Matth. 24:14), is daarna spoedig gekomen. Toen de stad Jeruzalem viel, kwam er een einde aan de Joodse eredienst en het tijdperk van de wet.
2. De gruwel van de verwoesting (Matth. 24:15) heeft in de zestiger jaren van de eerste eeuw in Jeruzalem gestaan. In die tijd werd de stad door legerkampen omsingeld, de Romeinen plantten hun vaandels op heilige grond en de Zeloten ontwijdden de tempel.
3. De discipelen van de Here Jezus hebben het bevel van hun Meester gehoorzaamd (Matth. 24:15-20) en zijn gevlucht naar de stad Pella. Door tijdig te vluchten werden ze bewaard voor de grote verdrukking.
4. De verduistering van zon en maan, het vallen van de sterren en het wankelen van de krachten van de hemelen (Matth. 24:29) vonden plaats in het jaar 70. Zulke “apocalyptische taal” is beeldspraak voor de vernietiging van de staat Israël door de Romeinen, waarbij de leiders van de natie hun invloed verloren.
5. Het teken van de Zoon des mensen (Matth. 24:30) is op het aangekondigde tijdstip verschenen. Onder dit teken moet het “weeklagen van de stammen van het land” worden verstaan. Toen de tempel in vlammen opging, bedreven de Israëlieten rouw.
6. De komst van Christus “op de wolken van de hemel met kracht en grote heerlijkheid” (Matth. 24:30) was gezien de oudtestamentische parallellen een komst ten oordeel. De stammen zagen Hem niet letterlijk “op de wolken rijden”, maar ze herkenden Zijn komst aan de gevolgen. Ze werden getroffen door het oordeel dat Hij aangekondigd had.

7. Gods uitverkorenen zijn allang bijeen verzameld, door het blazen van de laatste bazuin (Matth. 24:31). De opstanding van de gestorven gelovigen en de verandering van de nog levende discipelen heeft in het jaar 70 plaatsgevonden, in een ondeelbaar [ogenblik], in een oogwenk" (1 Kor.15:52). Omdat stervelingen de geestelijke werkelijkheid niet kunnen zien, is deze gebeurtenis niet door buitenstaanders vastgelegd.

Preteristen verdedigen hun standpunt met verve. Maar... is het bewijsmateriaal dat zij aandragen wel overtuigend?

* * * * *